

Висновки. Отже, патологія гепато-панкреато-біліарної системи є вагомим складовим у хворих на туберкульоз легень. Коморбідність туберкульозу легень із захворюваннями гепато-панкреато-біліарної

системи потрібно враховувати як у процесі призначення лікування вперше виявлених форм, так і в динаміці захворювання та в період залишкових виявів після терапії.

УДК 616.-056.3-053.2(4-11)

Результати міжнародного епідеміологічного дослідження поширеності алергійних захворювань у дітей Східної Європи

О.Є. Федорців¹, Я.І. Зейда², А.І. Шпаков³, Л.А. Грищук¹

¹ Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського, Тернопіль, Україна

² Сілезький медичний університет, Катовіце, Польща

³ Гродненський університет імені Янки Купали, Гродно, Республіка Білорусь

Алергійні захворювання на сьогодні є однією з найактуальніших проблем клінічної медицини, оскільки, попри існування превентивних і лікувальних заходів, спостерігається тенденція до зростання рівня захворюваності, особливо в економічно розвинених країнах і країнах з несприятливою екологічною ситуацією. Можливі причини формування бронхіальної астми остаточно не з'ясовані, проте добре вивчені чинники ризику розвитку її. У багатьох країнах цей показник коливається від 1 до 50 % і більше. За даними різних авторів, поширеність таких алергійних захворювань, як атопічний дерматит, алергійний риніт, бронхіальна астма, харчова алергія, недостатньо вивчені. За даними досліджень польських колег, у Кракові у 5,7 % дітей віком 6–7 років діагностовано бронхіальну астму, водночас як утруднене дихання та відчуття стиснення в грудній клітці протягом останніх 12 міс було у 14,5 % обстежених. У 6,8 % дітей віком 13–14 років діагностовано бронхіальну астму, а утруднене дихання та відчуття стиснення в грудній клітці мали 9,4 % пацієнтів.

Мета роботи — оцінити поширеність бронхіальної астми, обструктивного бронхіту, алергійного риніту, атопічного дерматиту і неспецифічної гіперчутливості, діагностованих лікарем, у дитячого населення Тернопільської області (Україна), Сілезійського округу (Польща) та Гродненської області (Білорусь) й порівняти ці дані з результатами анкетування.

Матеріали та методи. У 2010 р. проведено анкетування 9000 дітей віком від 6 до 14 років сільської місцевості та 9000 дітей — жителів міста в трьох країнах Східної Європи: Польщі, Білорусі та Україні. Дослідження охопило 7237 міських і 6287 сільських дітей.

Для участі в проєкті запрошено батьків або законних опікунів дітей. Анкети містили запитання, розроблені згідно з методологією ISAAC. У перелік алергійних захворювань увійшли всі діагностовані лікарем випадки бронхіальної астми, обструктивного бронхіту, алергійного риніту, атопічного дерматиту, неспецифічної гіперчутливості. Крім врахування діагнозів, аналізували наявність у дітей характерних симптомів алергійних захворювань. Статистичний аналіз проводили з використанням програмного забезпечення Statistica 7.1. Під час інтерпретації результатів багатовимірного аналізу враховували коефіцієнти регресії і значення p . Статистичну значущість багатовимірного ефекту визначали за критерієм $p < 0,1$.

Результати. Аналіз свідчить, що поширеність бронхіальної астми у міських дітей майже у 2 рази більша

(2,06 % проти 1,27 %; $p < 0,05$) порівняно із сільськими, водночас як поширеність обструктивного бронхіту (5,85 і 6,75 %; $p > 0,05$), алергійного риніту (3,23 та 3,76 %; $p > 0,05$), атопічного дерматиту (6,17 та 6,38 % відповідно; $p > 0,05$) і неспецифічної гіперсенсibiliзації (11,26 та 12,42 %; $p > 0,05$) суттєво не відрізнялася. Істотної різниці щодо поширеності бронхіальної астми залежно від статі не помічено ($p > 0,05$). Діагнози алергійних хвороб, виставлених лікарем, позначено в анкетах.

За даними регресійного аналізу, поставлений лікарем діагноз бронхіальної астми був пов'язаний із місцем проживання ($p = 0,04$) і рівнем освіти батьків ($p = 0,02$), обструктивного бронхіту — з віком ($p = 0,007$) і батьківською алергією ($p = 0,03$), алергійного риніту — з віком ($p = 0,08$) і рівнем освіти батьків ($p = 0,09$), атопічного дерматиту — з віком ($p = 0,03$), рівнем освіти батьків ($p = 0,03$), батьківською алергією ($p = 0,02$), курінням у домашніх умовах ($p = 0,02$) і побутовою сирістю ($p = 0,0007$), а діагноз неспецифічної гіперсенсibiliзації — з освітою батьків ($p = 0,03$) та наявністю контакту з хутряними домашніми тваринами ($p = 0,09$).

Результати багатофакторного аналізу дали підстави зробити припущення, що такі симптоми, як хрипи в грудній клітці, були пов'язані з тютюновим димом у приміщенні, де живе дитина ($p = 0,06$), і типом опалення оселі (вугіллям або дровами чи центральним; $p = 0,09$), напади ядухи — з місцем проживання ($p = 0,09$), батьківською алергією ($p = 0,007$), типом будинку (приватний чи багатоквартирний; $p = 0,08$) і типом опалення ($p = 0,04$), симптоми сінної лихоманки залежали від віку ($p = 0,01$) та місця проживання — у міських дітей їх виявляли майже вдвічі частіше, ніж у сільських ($p < 0,0001$), закладеність носа частіше була у хлопців ($p = 0,08$), а періодична висипка на шкірі, яка супроводжувалася свербіжем, — з наявністю тютюнового диму в домашніх умовах ($p = 0,06$).

Висновки

Результати досліджень свідчать про недостатню діагностику алергійних захворювань, особливо бронхіальної астми, у дитячого населення. Гіподіагностика її є серйозною проблемою в багатьох країнах світу, зокрема і Східної Європи. У Західній Україні, Польщі та Білорусі ця проблема є також достатньо серйозною. Наслідками не діагностування бронхіальної астми у дітей може бути прогресування захворювання, погіршення якості життя, висока інвалідність, розвиток хронічної дихальної недостатності або навіть передчасна смерть.